RIFAT ILGAZ

ŞİİRLER 1987

Ocak Katırı Alagöz

Hangi dilde ağlar çocuklar,
Hangi dilde güler
Ağlamak her dilde tek anlamda
Çince, İngilizce, Türkçe
...

çınar

RIFAT ILGAZ
ŞİİRLER 1987
Ocak Katırı Alagöz

Rıfat Ilgaz, 7 Mayıs 1911'de Cide'de doğdu. 1930 yılında Kastamonu Muallim Mektebini bitirdikten sonra altı yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. 1938'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden mezun oldu. Bir süre Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. *Sınıf* (1944) adlı ikinci şiir kitabının sıkıyönetim kararıyla toplatılmasından sonra altı aya hüküm giydi. Daha sonra *Markopaşa* başta olmak üzere çeşitli dergilerde çıkan yazıları ve yayımlanan kitapları nedeniyle yaşamının çeşitli evrelerinde birçok kovuşturmaya uğradı ve değişen sürelerle tutuklu kaldı. 1947'de öğretmenlikten çıkarılınca hayatını öykü, roman, tiyatro oyunu ve gazetelerde köşe yazıları yazarak kazandı. 1974'de *Yenigün* gazetesinden emekli oldu. 7 Temmuz 1993'te İstanbul'da öldü.

Ilgaz birçok yazınsal türde eserler verdi. İlk şiirleri Kastamonu'da yayımlanan *Nazikter* ve *Açıksöz* gazetelerinde çıktı (1927). 1940'lı yıllara kadar çeşitli gazetelerde ve edebiyat dergilerinde yayımlanan, kitaplarına almadığı romantik şiirler yazdı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında toplumcu-gerçekçi şiire yöneldi. "Halktan kişilerin, basit insanların yaşamı"nı konu edinen şiirler aracılığıyla "geniş bir kitlenin, bir insanlığın dertleri"ni anlattığı *Yarenlik* adlı ilk şiir kitabı 1943'te yayımlandı. Ardından *Sınıf* (1944), *Yaşadıkça* (1948), *Devam* (1953), *Üsküdar'da Sabah Oldu* (1954), *Soluk Soluğa* (1962), *Karakılçık* (1969), *Uzak Değil* (1971), *Güvercinim Uyur mu?* (1974), *Kulağımız Kirişte* (1983) ve *Ocak Katırı Alagöz* (1987) geldi. Ilgaz, diyalektik bir bakış açısı, mizahi bir yaklaşım ve yergici bir dille içinde yaşadığı toplumsal gerçekliği bütün çıplaklığı ve acılığıyla göstermeyi, giderek yeni anlamlar, yeni gerçeklikler yaratarak varolan düzeni değiştirmeyi hedefleyen şiirlerine yansıyan toplumcu dünya görüşünü 1950'li yıllarda yazmaya başladığı öykü ve romanlarına da taşıdı. "Kopyanın, ezberin ve uydurma saygının" yergisini yapan *Hababam Sınıfı* (1957), "1944'lerin İstanbulunda, Alman faşizminin azgınlaştığı, dünyayı ateşe verdiği ve savaş tehlikesinin her an kapımızı çaldığı ağır koşullarda kararmış İstanbul sokaklarında" polisten kaçan devrimci bir öğretmenin öyküsünü anlatan -1990'da sinema filmi de çekilen- *Karartma Geceleri* (1974), Ilgaz'ın çocukluk yıllarını, Kurtuluş Savaşından 1950'ye kadar olan tarihsel dönemi anlattığı özyaşamöyküsel romanı *Sarı Yazma* (1976) ve *Bacaksız* dizisinden çıkan çocuk romanları en tanınmış yapıtları arasındadır.

Ocak Katırı Alagöz ile 1987 Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülüne değer görülen Rıfat Ilgaz, *Yıldız Karayel* ile 1982 Madaralı Roman Ödülünü ve 1982 Orhan Kemal Roman Armağanını aldı.

(Rıfat Ilgaz'ın yaşamı ve yapıtları hakkında daha ayrıntılı bilgi için yazarın *Yokuş Yukarı* adlı anı kitabı ile *Sarı Yazma* [12. Baskı, Çınar, 2008] adlı romanına; Asım Bezirci'nin *Rıfat Ilgaz* [4. Baskı, Çınar, 1997], Mehmet Saydur'un *Biz de Yaşadık: Dünden Bugüne Rıfat Ilgaz* [Çınar, 1998] adlı çalışmalarına ve *Rıfat Ilgaz Sempozyumu* [Çınar, 2007] başlığını taşıyan derleme kitaba bakılabilir.)

Rıfat Ilgaz
Ocak Katırı Alagöz
1987



Çınar
İstanbul
2015

Ocak Katırı Alagöz
Rıfat Ilgaz

6. Baskı: Kasım 2015

Kapak Tasarım: Faruk Güney
Yayına Hazırlayan: Cemal Şenal
Baskı: GD Ofset Matbaacılık ve Tic. San. A.Ş.
OSB Deposite İş Mrk. A-5 Blok Kat:4 No:407
İkitelli-Başakşehir-İSTANBUL
Telefon: (0212) 671 91 00
Matbaa Sertifka No: 32211

ISBN: 978-975-348-010-9

© Çınar Yayınları, 1997
Tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Çınar Yayıncılık Reklamcılık Ajans ve Danışmanlık Ltd. Şti.
Batıköy Malı. Mustafa Kemal Bulvarı Marine Park Evleri No: 25-A6
Mimaroba - Büyükçekmece / İstanbul
Yayıncı Sertifika No: 11084
Telefon: (0212) 528 71 40 • Faks: (0212) 528 71 43
cinar@cinaryayincilik.com.tr

İçindekiler

Dört Mevsim • 7
Ocak Katırı Alagöz • 8
Dost Hipokrat • 14
Ah Onlar • 22
Çocuklarınız İçin • 28
Durmak Yok • 35
Okutma Üzerine • 42
Türkçemiz • 46
Okullar Dinlencede • 49
Her Dilde • 53
Hep Böyle • 58
Övünsek mi? • 62
Kardeşlik • 65
Selinti • 68
Saltanat • 71
Son Şiirim • 75
Kırk Kuşağı • 77

Dört Mevsim

YÜZYIL'IMI dörde böldüm...
Her bölümü bir mevsim,
Biri kaldı, üçü gitti...
YAZ'I gitti, GÜZ'Ü gitti,
Karlı, tipili KIŞ'I gitti,
Yemyeşil bir BAHAR kaldı!

Ocak Katırı Alagöz

Pelit Ovasında,
Nanepınar'da bir ocak...
Taştan değil,
Tuğladan değil,
Dört duvarı taşkömür,
Tabanıysa çamur, çökek...

Kaya kömür, taşkömür,
Nanepınar, dağ taş kömür,
Kara toprak, kara elmas...

Yüz yirmi beş kara amele
Kömür karası yüz, göz...
Kiminde kazma, kiminde kürek,
Sökebilirsen, sök!

İster laverlerde[1] yıka,
İster kok'a çevir fabrikasında,
İstersen maltızında yak!

Bir ocak, Pelit Ovasında
Bir uçtan bir uca dekovil,
Vagonlar salkım saçak...

1 Lavoir: Kömür yıkama yeri.

Tek başına
Çeker götürür vagonları, Alagöz!
At değil, eşek değil,
Alagöz, ocağın soylu katırı!

Yeraltında,
Pir aşkına
Taaa Jerminal'lerden beri çalışır
Bir avuç arpa hatırı.

Kendi inadına güvenmez de Alagöz,
Tutar kendi dayısına güvenir.[2]
Bütün gün üç vardiya
Oysa anası bellenir!

2 Alagöz'ün babası eşek, anası at olduğundan katırlar sosyetesinde babasının adı geçmez, hep dayısının adı kullanılır, asiller arasında.

Yeter bu ocak ağzı aydınlığı,
Alacakaranlık!
Bir menzile bin kez
Ulaşıp ulaşıp dönmek...
Yeter ışısın ortalık
Ne bir avuç arpa
Ne bir tutam ot...



Dost Hipokrat

İki bin dört yüz yıl önce bundan
Bizim Hipokrat
Gencecik bir hekim,
Henüz çiçeği burnunda!
Yüceltmek için hekimliği
Tek başına ant içiyordu.

Tanrılar, tanrıçalar adına
Tek başına, törensiz, şölensiz:
"Girdiğim evlere..." diyordu,
"Kendi çıkarım için değil,
Hastamı düşünerek gireceğim.
İster özgür olsun, ister köle
Kadın erkek ayırmadan,
İnsan olsun yeter ki..."

"Bana hekimliği öğretenleri
Yaşamımca ana-baba bileceğim
Onlara bırakacağım gerekirse
Yarısını, tüm kazancımın!"

Yıl dört yüz seksen beş, İsa'dan önce
Ne hac var henüz, ne zekât...

"Tam yarısını!" diyor, kırkta birini değil!
Ne deve var henüz, ne deveci,
Ne uluslararası
Petrol kuyularını bekleyen
Deve sırtında hacı!

İki bin dört yüz yıldır
Hep aramızda Hipokrat
Bir yediğimiz ayrı gider.
Bizimle yaşar, bizimle ölür.
İçli dışlıdır yaşamla
Ölür, ölür, dirilir!

Ne var ki hekimlerimiz,
Baş başa bırakırlar da bizi,
Dertlerimiz, acılarımızla
Yaşamın tadını çıkarmak için
Alıp başlarını giderler.
Onlar yaşar, bizim adımıza,
Sağ olsunlar!

O geleneksel ant içmelere gelince;
Kutsal hekimlik adına,
Törenlerle her yıl...
Hiçbir değişme yok içilen antlarda.
Bir ellerinde kurdelalı diploma
Ah o yeniyetmeler...

Billur kadehlerde içilen and'lar...
Damlası damlasına aynı,
Dozu dozuna...
Tatsa hep aynı tat!
Hipokrat mı?
İnsanlar tümen tümen ölse de
İnsanlık öldü mü...
Varsın yaşasın aramızda
Dost Hipokrat!

Ah Onlar

Karınca duası, ilahi, şarkı, gazel
Hep bu havalar değil mi,
Bizi Hırkaişeriflerle eskiten!

Oysa sağlam poyrazlar eser,
Bu topraklara, çağların ötesinden.
En verimlisi düşer yağışın
Tepemizden ırmaklarca boşanır,
Akar akar da temmuzlarda tükenmez.

Düğün dernek
Köpüren dalgalarla yıkanır ayaklarımız
Olmayacak dualarda kurur gözpınarlarımız.
Uzun kasideler keser soluğumuzu,
İçimizi yanık nutuklar karartır,
Padişahım çok yaşalarla
Ölürüz genç yaşta!

Tüm çiçeğe durmuş emeklerimiz,
Silkelenir, düşlerimizle birlikte.
Birilerini sevindirmek içindir
Tüm yaktığımız ağıtlar,
Yas tutmamız güneşli günlerde!
Saygıdan sanırlar suskunluğumuzu!

Toprağına diz çökecek gömütler ararız,
Mermerlerine yüz sürecek anıtlar...
Düşündükçe ilahiler söyletirler bize
Konuştukça yürüyüş şarkıları,
Ey gaziler...
Yakınırlar, dövünürler bizim için
Üç öğün haşlanır çocuklarımız,
Kamus-u Türkilerde kaynatırlar.

Kimlerin artığı bu zerdeler,
Bu ağdalı saray lokmaları,
Hangi Abdülhamit paşasından?
Ah, bu tuti-i mucizegûler, ah!..
Kıvıra kıvıra dillerini, kürsülerde
Tecvitlerle canımıza okuyanlar!

Biz netsek, neylesek,
Ne söylesek günah!..

Çocuklarınız İçin

Savaş sonrası sayımlarda
Şu kadar ölü, şu kadar yaralı
Kadın, erkek sayısız kayıp...
Elden ayaktan düşmüş
Geride bir o kadar da sakat,
O kara günleri anımsayalım diye...

Zorunuz ne, insan kardeşlerim,
Amacınız kökünüzü kurutmaksa
Yetmiyor mu tayfunlar, taşkınlar,
Bunca aç, bunca sayrı, kırım, kıyım,
Sayısız işkence kurbanları...
En kötüsü,
Gün günden başınıza inen bu gökyüzü!

Bu toplanıp dağılmalar da ne oluyor
Yüksek düzeylerde?
Neden alçakgönüllü değilsiniz,
Sözünüz mü geçmiyor birbirinize,
Hangi dilden konuşuyorsunuz?

Barışsa eğer istediğiniz
Uçaklardan başlayın işe
Önce çirkinleşen savaş uçaklarından...
Ya da insanları bir yana bırakıp
Sivrisineklerin köklerini kurutun
Ya da bataklıkları!

Sonra geçin karasineklere!
Ne kadar da çoğaldılar son sıcaklarda
Yer gök tüm karasinek,
Yaşamımızı karartmak için.
Bir güç denemesi yapsanız da,
Onların yaşamını siz karartsanız!
Yoksa siz de mi barıştan yanasınız,
Onların özgürlüğünden yana?

Kolay değil barıştan yana olmak
Özveri gerek yüksek düzeylerde.
Gene de bir nedeni olmalı, diyorum,
Bu toplanıp toplanıp dağılmaların.
Phantom'ların pazarlanması değilse
Denizaltıların sığınmasıdır
Dost limanlara
Ya sağcı gerillaların barındırılması...

Ah uzak görüşlü yetkililer,
Bıraksanız da büyük sorunları bir yana,
Biraz da ulusunuz için...
Halkınız için konuşsanız
Çocuklarınız için...
Kökleri kuruyup gitmeden!

Durmak Yok

Başka iş gelse elimden
Bırakırım kâğıdı, kalemi!
Konuşmak bizim için değil, anladım,
Hele yazmak...
Ağzımızı açar açmaz suçlanırız!

Savunmaya geçince de
Hem suçlu oluruz, hem güçlü.
Suçumuz, özgürlüğe özenmek,
Gücümüz de olsa olsa bu özentiden!

Durmadan suçlandığımız yetmez mi çocuklar,
Bir de siz suçlamayın bizi!
Düşünün ki ilerde
Sizi de suçlayacaklar!

Bir ata öğüdü benden:
Sakın haaa,
Analar babalar adına
Tüm büyükler adına...
Kendileri adına, daha çok,
Paylamaya kalktılar mı sizi,
Boynunuzu büküp
Suçu üstlenivermeyin hemen,
Direnin sonuna kadar!

Ne gülmeniz ayıp, ne konuşmanız suç.
Yüksek perdeden de olsa konuşun!
Sınıflarda konuşun, salonlarda konuşun,
Yeter ki dinleyenler bulunsun!
Söylemek de sizin için çocuklar,
Çalıp oynamak da...

Bu türküler atalardan kalmadı mı size,
Bu halaylar, horonlar, zeybekler...
Düğün dernek
Kızlarımız için değil mi, bu süzülmeler,
Yürümeler, tek tek basaraktan,
Karşılıklı çiftetelliler...

Olsa olsa durmak, oturmak suç!
Ne miskinler varmış Uzakdoğularda...
Onlara bakarsanız, çocuklarım,
Yatmak, oturmaktan iyiymiş,
Oturmak, ayakta durmaktan...
Ayakta durmaksa yürümekten iyi...
Siz onlar gibi olmayın!

Hele davranın çocuklar,
Hooop!..
Emineler, Aliler, Ayşeler, kalkın,
Keremler, Zeynepler, Elifler, siz de,
Denizler, Defneler, tutuşun el ele!
Adları sabah ezanlarında
Kulaklarına besmeleyle okunanlar,
Durdular, Durmuşlar, Dursunlar,
Ne duruyorsunuz!..

Okutma Üzerine

SINIF'ın ozanıyım mimli,
HABABAM SINIFI'nın yazarıyım ünlü.
Kim ne derse desin,
Çocuklar için yazdım hep.

Canım yansın diye
İşimden atarlar sık sık,
Acısını hep çocuklar çeker...
Kendi öz çocuklarım,
Benden önce.

Şunu demek istiyorum:
İki iş tuttum ömür boyu köklü.
Çocukları okutmaktı ilk işim,
İkincisi,
Yazdığımı çocuklara okutmak.

Ne gençlerden, ne çocuklardan
Bir yakınmam yok
Arap'ın dediği doğru:
"Çocuk mazbut..."
Memleketse görülüyor işte,
Güllük gülistanlık...
Ne var ki güllerin dikeni çok!

Türkçemiz

Annenden öğrendiğinle yetinme
Çocuğum, Türkçeni geliştir.
Dilimiz öylesine güzel ki
Durgun göllerimizce duru,
Akarsularımızca coşkulu...
Ne var ki çocuğum,
Güzellik de bakım ister!

Önce türkülerimizi öğren,
Seni büyüten ninnilerimizi belle,
Gidenlere yakılan ağıtları...
Her sözün en güzeli Türkçemizde,
Diline takılanları ayıkla,
Yabancı sözcükleri at!

Bak, devrim, ne güzel!
Barış, ne güzel!
Dayanışma, özgürlük...
Hele bağımsızlık!
En güzeli, sevgi!
Sev Türkçeni, çocuğum,
Dilini sevenleri sev!

Okullar Dinlencede

Ağıldaydınız sanki çocuklar,
Yaz geldi mi açılacak kapılar,
Dağlara, bayırlara, kıyılara,
Köylere, pınar başlarına,
Bir avuç darı gibi dağılacaktınız!

Ama nerelerdesiniz kuzucuklarım,
Hangi yangın yerinde?
Ne oldu o tatlı dilli,
Güler yüzlü öğretmenler,
Onlar da mı dinlencede
Oh, oh, ne güzel!

Ama bu işportacı da kim?
Bu simit tablası da ne?
Nerden çıktı bu boya sandığı?
"Hani ya demli çaydan içen!"
"Taze simit, gevrek simit!.."

"Bayanlar, buyrun!
Sutyenler, don lastikleri,
Çengelliiğneler, yorgan iğneleri!"
"On halka yüz lira,
Şansınızı deneyin!"
"Taze ayran, soğuk gazoz!
Buyrun baylar,
Salonumuz da var yukarda!
Buyrun öğretmenim!"

Her Dilde

Hangi dilde ağlar çocuklar,
Hangi dilde güler?
Ağlamak her dilde tek anlamda,
Çince, İngilizce, Türkçe...

Burnunu çeke çeke ağlamak,
Belki biraz çocukça.
Ağlamak, hüngür hüngür,
Ağlamak, içini çeke çeke
İnsanca!

Benim güzel çocuğum,
Ya ağlatmak nece?
Kölelerden, tutsaklardan başlatıp
Günümüzün ozanlarına kadar...
Gözleri bağlı
Sorgularda, işkence evlerinde?

Çağına yakışır yaşamayı
Sevmeyi, düşünmeyi, çalışmayı
Kısıtlayan tüm yasaklar,
Yasalardan değil yalnız,
Sözlüklerden bile atılmalı!

Zorla güzellik yok!
Ozan da olsa dizelerinde
Ağlatmaya zorlamak bizi,
Ne ozanca, ne insanca, ne uygarca!

Hep Böyle

Anlaşıldı kara günler için doğmuşuz,
İçli dışlı olmuşuz acılarla.
Aydınlığın dar kapılarından
Geçemeyiz güle oynaya
Bayram kaçağıyız.

Topladığımız gönül çiçekleri
Kucağımızda sararıp solar
Utanır da veremeyiz
Sunamayız dilimiz dolaşır
Oysa neler düşlemişizdir geceden.

"Hepimiz..." diyor sevgili kızım,
Yeni yıl için çektiği telde,
"Esenlikler dolu günler dileriz!"
Benim de en içten dileğim bu...
Daha çoğuna yetmiyor ki gücümüz.

Hep böyle, sevgili kızım,
Yıl boyu,
İç içe olacağız düşlerimizle...
Biz dileklerde doğar,
Yaşar gideriz hep dileklerde.
Mutluluklar, esenlikler ne varsa
Hep veresiyesinde yeni yılların,
Günebakanız, ayçiçeğiyiz!

Övünsek mi?

Kerem de girdi sıraya
Boğaziçi'nde bir lisede yatılı...
Otuz yıl önce
Yatıp kalkma zorluğundan
Bu okulda okumuştu
Torunumun babası da.

Biz hep böyle torun torba
Hababam Sınıflarında yetiştik
Biraz başarı, biraz beceri,
Kitabıma el basarım ki, doğru!

Gördükçe boy boy geriden gelenleri
Seviniyoruz tükenmediğimize,
Biraz da övünüyoruz!

Geriden gelmeleri güzel de,
İçime bir kuşku düşüyor ne de olsa.
Böyle bizim gibi, diyorum,
Bizim gibi onlar da,
Ya bir gün göçüp giderlerse,
Böyle gözleri açık
Bizim gibi...

Kardeşlik

Okullarda hep kardeşiz,
Şaban kardeş, Ali kardeş, Osman kardeş...
Yıldız kardeş, Sevil kardeş...
Hele hele kitaplarda:
Şan kardeşi...
Kan kardeşi, din kardeşi...

Durmadan kardeş üretiyoruz:
Tilki kardeş...
Karga kardeş...
Biri peynirimizi kapar,
Biri tavuklarımızı yer!

Tüplerde mi üreteceğiz,
Kendi öz kardeşimizi?
Benim saygıdeğer hocam,
Tabancasız kardeşliği öğret bize,
Kafeteryalarda.
Alfabeden, anayasadan önce
Kurşunsuz sevişmeyi!

Selinti

Sen yedi denizin selintisi
Acımasız karayellerle gelen
Bir kıyıda yorgun
Islak kumların üstünde unutulmuş.

Kendi çoğalmışlığında
Hep böyle tek başına
Sen, çocukluğum,
Erken büyümüşlüğüm!

Defnelerce düş gücüm,
Yenilmişliğim, direncim
Gelgitlerle sürüp giden!

İki elim iki cebimde
Kıyılarda gün boyu dolaşırken
Çiğnenmemiş kumların üstünde
Yeniden bulduğum!

Son ürünüm,
Esintilerle gelen yontu
Doğadan bana son ödül
Ölü dalgaların unuttuğu!

Saltanat

Aydın Ilgaz'a

Sen otellerde benim konuğum
Bense dar günlerde senin evinde...
Kim ne derse desin
Saltanatımız baba oğul
Sürüp gidiyor işte!

Ne saray, ne yalı, ne köşk,
Ne bir dairecik, kooperatiften...
Ne Bebek sırtlarında bir çadır,
Bir gecekondu da yok memleket işi
Taşlıtarlalarda...

Diyelim ki, elden düşme bir Ford,
Kilometresi üç kez silinmiş...
Dört tekerim de olmadı bugüne kadar,
Ayaklarımı yerden kesecek!

Her saltanatın bir sonu var oğlum,
Buna musalla taşları şahit!
Son sözümü henüz söylemeden
İşte geldim, gidiyorum,
Altımda bir kuru tabut!

Tacım, tahtım sana emanet!

ATAKÖY:
Son Şiirim
19-XI-1991

Elim bizim değsin,
Isıtayım üşüdüğüse
Boşaşitmesin son sıcaklığım!

19-XI-1991

Kırk Kuşağı
Rıfat Ilgaz

1937-1938'lerde Gazi Eğitim Enstitüsü'nün son iki sınıfında Garip hareketini bir adım geriden izliyordum. Türk şiirine yenilik getiren üç genç şair, bir de Mehmet Ali Sel adlı gölge şair bir yeniliğin henüz bilincinde bile değillerdi. Eğer 1950'lerden sonra İkinci Yeniciler çıkmasaydı Birinci Yeni'yi biz de duyup öğrenemeyecektik. 1950'de bir kaza sonucu ölüp giden Orhan Veli bile bu Birinci Yeni deyimini öğrenmeden ayrılmış oldu aramızdan. 1950'den önceki yıllarda Yedi Meşalecilerden Yaşar Nabi Ulus Gazetesi yazarıydı. Varlık Dergisi'ni çalıştığı basımevinde yayınlardı. Sınıf arkadaşım Rüştü Şerdağ Ankara'yı benden iyi bildiği için dergi ile bağlantımızı sağlardı. Rüştü yalnız sınıf arkadaşım değil, sıra arkadaşım da olduğu İçin okuduklarımız da yaşadıklarımızla birbirine karışırdı. Beğendiği her şiirim, onun aracılığıyla Yaşar Nabi'yi bulurdu. Ulus Gazetesi'ne gidip gelirken bir dörtlüğüm Nasuhi Baydar'ın eline geçmiş, Ulus'un Sanat Dergisi'nin kapağında yayınlanmıştı.

O yıllarda Türk şiirinde Tanpınar ve Dranas şiir anlayışı egemendi, yani sembolik Fransız şiiri... Bir de dönemin tamamlanmamış olan gerçek üstü şiir türü... Ulus Sanat Dergisi'nde çıkan şiirimin son iki dizisi:

"Çatlayan mahfaza, açılan kapı,
Sonra güne doğru kanatlanan kuş"

diye biten bu dörtlük o dönemin sembolik akımının bir örneği olarak gösterilebilir.

Gazi Eğitim'de, Ahmet Kudsi Tecer, edebiyat öğretmenimizdi. Varlık'ta çıkan Garip şiirini arkadaşlarıma tanıtmak istiyordum. Nasırdan çok çeken Süleyman Efendi'yi, hocamız nasıl bulacaktı. Henüz Garip bildirisi yayınlanmamıştı ama, bu dört imza üzerinde duyduklarımı açıklar, Türk şiirine getirdikleri yenilikleri bilirdim. Bu işi incelemiştim. Kudsi Tecer söyleşimi ilgiyle izledi. Garip'çilerin kalıplaştırılmış hececilere karşı olduklarını vurgulamam hocamın hoşuna gitmemişti. Ölçü, uyak yanlısı olan öğretmenimizin bu gençleri tutmadıkları açıktı. Ama ne olursa olsun Nazım'ı tutmayışları, yenilikten yana oluşlarını bağışlatmıştı. Veysel bulup, tanıtan bir şiir uzmanının bir beklediği olmamalıydı bu yenilikçi üç arkadaştan. Yaptığım söyleşiden iki yıl sonra M. C. Anday'dan duymuştum, dersinde kendilerini tanıttığını.

Bildirilerini 1941'lerde yayınlayan Garip'çiler, bir de ne göreyim, toplumculara, gerçekçilere karşı değiller miymiş! Ama ne olursa olsun yeni Türk şiirinin halk katmanları arasına inip yaygınlaşmasına önayak olduğu için ilk yıllarda olumlu etkiler yaptığı da yadsınamaz. Garip akımının duygudan, inançtan yana değil, akıldan yana oluşu ilkelerinin en olumlu yanıdır.

Orhan Veli ile ilk karşılaşmam Küllük'te olmuştu. Karagümrük'te öğretmen olduğum yıllarda idi. Beyazıt'tan geçerken caminin duvarı dibinde oturmakta olan arkadaşları görmüş, o yöne yönelmiştim. Cahit Yamaç:

"Bilmem tanıyor musunuz" diye beni yanında oturan arkadaşına gösterdi.

"Rıfat... Orhan Veli!"

Dalıp kalmışız bir süre:

"Philips Sonpanlt'yu çok seviyorsunuz, değil mi?" diye sordu.

Şiirlerini okumuştum ama sevip sevmediğimi gerçekten bilmiyordum. Cahit Yamaç gülerek açıkladı:

"Rıfat'ın en iyi yanı, Fransızcası çeviri yapacak kadar gelişmiş değildir."

Bunu bir suçlamayı önlemek için de söylemiş olabilir. Çok geçmeden dostluğu ilerletmiştik Orhan'la. Ne kızılcık ağacı için şiir yazıyordu artık, ne sol eli, acemi eli için... Atom bombası da tam zamanında düşmüştü. Şu rastlantıya bakın ki o gün sabahtan karşılaşmıştık Lambo'nun meyhanesinde. Geç vakitlere kadar ileriye dönük güzel şeyler düşünmüştük.

Ben Öğretmenlikten uzaklaştırılmış, bunalımlı günler geçiriyordum. Üstelik ciğerlerim de bana destek olacak durumda değildi. Milli Eğitim Bakanı'nın değişmesinden yararlanmak umuduyla bir Ankara yolculuğuna çıktım. İndiğim gün Nahit Hanımlarda toplanıldığını öğrenmiştim. Kimi ararsan oradaydı. Ercüment Behzat'ından, Orhan Veli'sine kadar... Yenildi, içildi. Sıra şiirlere geldi. Orhan Veli ceketinin iç cebinden çıkardığı şiiri gözünün hizasına getirip okumaya başladı:

"Lağımcının rüyası!"

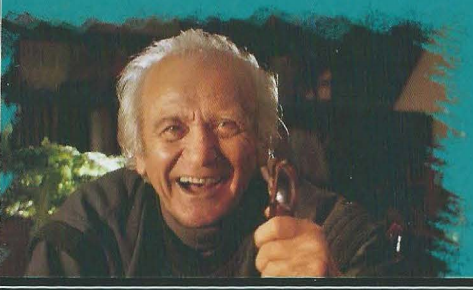
Yıl 1946... Stalingrad çok gerilerde kalmış... Artık lağımcı da düş görebilir, çöpçü Ahmet de... Ama yakın dostlar durur mu? Geleceğin yontucusu Mübin durur mu hiç:

"Hoş geldin Rıfat Ilgaz!"

Oysa Mübin ile trenden iner inmez karşılaşmıştım. Eski bir dost olarak kucaklaşıp öpüşmüştük... Bana değildi demek bu beyan-ı hoş âmedi... Orhan Veli'yeydi! Toplumcu, gerçekçi edebiyata hoş geldin, demek istiyordu!

RIFAT ILGAZ

ŞİİRLER 1987



Ocak Katırı Alagöz

"Çağın gerçekleri, sorunları içinde tarihsel görevinin bilincine varması gereken bir şairin eylemi söz konusudur bugün. ...Her yeni çağ aşağıdan yukarıya doğru itilerle oluşup gelişirken, toplumla içli dışlı olması gereken şair de gerçekçiliğin yeni biçimlerini yaratmaya itilmektedir. Şair toplumu değiştirme, oluşturma çabası içinde kendisini de değiştirip oluşturacaktır. Bu gerçeği Brecht'le birlikte yineleyebiliriz:
'Her yeni çağ gerçekçiliğin yeni biçimini ortaya koymak zorundadır.'
Şairin amacı, bu gerçekleri öğrenmekle bitmiyor. Bunları yapıtına bilgi olarak koymak, şairi sanat dışı gereksiz çabalara götürür. O, bu gerçekleri içeriğine uygun bir biçim içinde yansıtmak zorundadır. Şair, coşku ve hayranlık yaratan kişidir. Bu coşku ve hayranlık, benzer koşullar içinde yaşayanlar arasında mümkündür. Bir şiirin etkileyici ödevi, bu koşulların içindekilerle yüz yüze geldi mi başlar. Bu bakımdan şair yan tutan kişi sayılır."

Rıfat Ilgaz

2016 THG 732483 EBF

ISBN:978-975-348-010-9